

Tidsskrift for Socialpolitisk Forening

SOCIAL POLITIK

Nr. 6 / 2016

TEMA

Kritik

SOCIAL POLITISK FORENING

Tidsskrift for Socialpolitisk Forening

Formand: Knud Aarup

Landssekretær: Allan Bærentzen

Social Politik udkommer seks gange årligt og sendes automatisk til alle medlemmer og abonnenter.

Redaktion:

Tanja Dall (ansv. red.)

Dette nummer er redigeret af:

Tanja Dall og Martin Fjording

Redaktionssekretær:

Allan Bærentzen

ISSN 0905-8176

ISSN 2245-8905 (online)

Artikler fra Social Politik kan citeres med tydelig kildeangivelse.

Redaktionen gør opmærksom på, at artikler i Social Politik ikke nødvendigvis dækker redaktionens eller Socialpolitisk Forenings synspunkter.

Socialpolitisk Forening

Strandgade 6, st.

1401 København K

Tlf.: 40 23 43 20

www.socialpolitisk-forening.dk

post@socialpolitisk-forening.dk

Merkur Bank: 8401 1107640

Oplag:

1.100

INDHOLDSFORTEGNELSE

TEMA Kritik

Martin Fjording og Tanja Dall:

Indledning: Kritik 3

Morten Ejrnæs:

Kritikkens rolle i udviklingen af velfærdsamfund 6

Henrik Theisen:

Halloo ... er der nogen som lytter? 11

Pelle Korsbæk Sørensen:

En velinformeret offentlighed? 16

Maj Thorsen Ottesen:

Med retten til ytringsfrihed følger også pligten 21

Tegning af SFO Sofie 25

Interview med Jens Galschiøt, ved Tanja Dall:

Kunsten som social kritik 26

Klumme

Mikkel Warming:

Uligheden stiger 31

Internationalt Udvalg / ICSW Danmark

Ole Meldgaard:

Rettigheder i EU-landene er alvorlig udfordret 33

Layout
og tryk:
Eks-Skolens
Trykkeri ApS

Indledning: Kritik

AF TEMAREDAKTIONEN: MARTIN FJORDING OG TANJA DALL

Kritik har i et historisk perspektiv haft en væsentlig rolle i tilblivelsen af de vestlige, moderne samfund. Oplysningstidens forestillinger om demokrati, individets rettigheder og magtens deling, samt videnskaberens rationelle og empiriske forankring bliver drivende krafter i en problematisering og kritik af såvel statsmagt som religion.

I nyere tid har kritikken på mange måder en demokratisk rolle, i og med at kritik indgår som en del af den demokratiske dialog. Dermed bidrager kritik til politisk udvikling, til trods for (eller måske netop på grund af) at kritikken også udemærket kan tale demokratiske principper imod. Kritikken kan både bryde ned og bygge op. Samtidig kan man argumentere for at kritikken i sig selv altid vil være politisk, idet kritik ikke kan være objektiv og neutral – den vil have et særligt standpunkt og perspektiv, og vil tjene nogles interesser frem for andres.

Kritik har ligeledes været en væsentlig del i udviklingen af velfærdsstat og socialpolitik. Det sker bl.a. gennem sociale bevægelser, humanitære organisationer, fagforeningernes og fagprofessionelles fortalrarbejde, politisk organisering samt gennem praktisk socialt arbejde på både individ-, lokalt og på samfundsniveau. På denne måde ser man også, at en del af kritikens konsekvens bliver solidaritet med udsatte og marginaliserede grupper, der ikke har samme mulighed for at tale deres egen sag.

Det danske velfærdssamfund er i dag på mange måder under pres; der skæres på ydelser til både uarbejdsdygtige såvel som arbejdsdygtige ledige, ældre, handicappede og udsatte. Med konkurrencestatens indførelse betyder det både sværere vilkår for mange af de mennesker, der er i kontakt med og har brug for det offentlige. Udviklingen har også konsekvenser for de mange offentligt ansatte, der i stigende grad presses på både vilkår for at udøve deres arbejde, og for mulighederne for at yde den nødvendige støtte for de borgere, de er i kontakt med i det daglige.

Sideløbende hører man oftere og oftere om sager hvor medarbejdere har råbt vagt i gevær og hvor resultatet enten er en kammeratlig samtale hos chefen eller, i værste fald, en fyring. En FTF-undersøgelse fra juni 2016 viste at 60 procent af ansatte er bange for at ytre sig og at frygten for at det får negative konsekvenser, hvis man ytrer sig om kritisable forhold, er vokset markant i løbet af de seneste år. Samtidig ser vi at der etableres whistleblower-ordninger, hvor ansatte anonymt kan fremføre kritisable forhold. Det kan på mange måder være godt, men

principielt kan man vel med god ret spørge om det er et sundhedstegn at der overhovedet er behov for at lave sådanne ordninger.

I en tid, hvor flere socialpolitiske områder er under pres ser vi i dette temanummer af Social Politik nærmere på kritikens rolle på det socialpolitiske felt. Hvordan har kritik formet vores velfærdssamfund historisk set, hvilke former for kritik er der og i hvilke retninger går kritikken i? Hvor går grænserne for både kritikken og det sociale arbejde i en offentlig kontekst, hvor der skæres ned og strammes ind? Har vilkårene for udøvelsen af ændret sig og hvordan? Det er nogle af udgangsspørgsmålene, som vi gennem fem artikler søger svar på.

Vi lægger ud med en artikel af Morten Ejrnæs, der ser nærmere på hvilke former for kritik der er, og sætter det i relation til socialpolitikens udvikling. Han finder hovedsagelig tre former for kritik; værdibaseret, interessebaseret og videns-/forskningsbaseret. Endvidere argumenter Ejrnæs for, at der på væsentlige områder idag sker en demontering af kritikken af socialpolitikken. En del af denne demontering omhandler at socialpolitiske spørgsmål omdefineres til arbejdsmarkedspolitiske spørgsmål, hvilket ifølge Ejrnæs er en problematisk udvikling for særligt de dårligst stillede, men også for sammenhængskraften i samfundet.

I den efterfølgende artikel af Henrik Theisen får vi et kritisk syn på socialpolitikens udvikling og på det sociale systems overtagelse af sundhedsvæsnets styringslogikker, jagten på effektivitet og entydige mål-rationaler. Som et konkret eksempel på den foregående artikels påpegning af omdefineringen af socialpolitiske spørgsmål til arbejdsmarkedspolitiske spørgsmål, drøfter artiklen blandt andet hvordan beskæftigelse nu ses som den efterhånden eneste form for social indsats og 'behandling' til udsatte.

I næste artikel af Pelle Korsbæk Sørensen afdækkes forholdet mellem ytringsfrihed og arbejdsliv. Artiklen handler om grænserne for at ytre sig kritisk baseret på oplevelser bundet til arbejdslivet, hvor den mest ekstreme case findes i spørgsmålet om whistleblowers. Korsbæk Sørensen peger på at der findes forskellige handlestrategier, som medarbejdere kan gøre brug af, når de oplever kritisable situationer eller uholdbare forhold i deres arbejdsliv, og diskuterer disse med udgangspunkt i begreberne 'stemme', 'exit' og 'loyalitet'.

I artiklen af Maj Ottesen får vi et konkret eksempel på en medarbejder, der udøver en offentlig kritik af hendes arbejdsplads i familieafdelingen i Randers Kommune. Med store omlægninger, massivt arbejdspress, overskridelser af tidsfrister, og med forgæves forsøg på at løse problemerne internt, udtaler hun sin kritik under pseudonymet »Karen« via pressen. I artiklen beskriver Maj Ottesen forløbet og sine overvejelser forud for at gå offentligt ud med sin kritik. Og ikke mindst hendes valg omkring i sidste ende at stille sig offentligt frem med sit rigtige navn.

Nummerets femte bidrag kommer fra en anonym skolepædagog, der efter skolereformens store omvæltninger oplever så store negative konsekvenser for at udøve sit arbejde, at vedkommende nu tegner sin kritik under pseudonymet »SFO Sofie«. SFO Sofie har lavet en tegning til bladet, og giver et underfundigt bud på pædagogers muligheder for at udtale kritik af deres arbejdsforhold.

I temanummerets sidste artikel har Social Politik foretaget et interview med kunstner og samfundskritiker Jens Galschiøt om kunstens kritiske rolle. Med det udgangspunkt at »Kunst kan noget specielt. Kunsten kan noget andet end ord ...«, undersøger artiklen forskellige måder hvorpå kunst kan påvirke vores opfattelse af samfundsmæssige forhold og hvordan kunsten på andre måder kan formidle kritik. Blandt andet undersøger artiklen kunstens potentiale i forhold til at skabe forståelse på et følelsesmæssigt plan, der ofte rammer beskueren i øjeblikke, hvor det ikke er ventet.